

and advertising" [4]. Blockchain is one of the most disruptive technologies. Its distributed, decentralized and immutable properties make it the ideal way to store and track data across numerous domains and use cases [3]. Technology innovation can take many forms—for instance novel software implementing new algorithms and data processing models; or new hardware components (sensors, processors, components); or improved user interfaces offering seamless experiences; it can also happen at a higher level, in the form of new processes, business models. The accounting and reporting system must meet the requirements of reliable and complete display of information about the innovative activity of the company, taking into account current trends and intense changes.

REFERENCES

1. Zakon Ukrainy "Pro innovatsiynu diyalnist" [Law of Ukraine about innovation activity].(n.d.) zakon2.rada.gov.ua. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/40-15> [in Ukrainian]
2. Bratchuk, L. M. (2016) Teoretychne obgruntuvannya sutnosti innovatsiynoi diyalnosti v systemi buhgalterskogo obliku [Theoretical substantiation of the essence of innovation activity in the accounting system]. *Visnyk Sumskogo natsionalnogo agrarnogo universytetu. Seriya: Ekonomika i menegment*, 4, 81-86 [in Ukrainian]
3. [Michael, Ringel](#) & [Hadi, Zablit](#) (2018). Innovation in 2018. [The Most Innovative Companies 2018: Innovators Go All In On Digital](#). *The BCG report*. Retrieved from <https://www.bcg.com/publications/2018/most-innovative-companies-2018-innovation.aspx>
4. [George, Krasadakis](#) (2018) 2018: Innovation - Trends and Opportunities. What's next on AI, AR, VR, NUI, Robotics, Data & Visualization, Blockchain. *A Medium Corporation: The Innovation Machine*, Nov 27, 2017. Retrieved from <https://medium.com/innovation-machine/2018-innovation-trends-and-opportunities-8a5d642fd661>
5. Naukova ta innovatsiyna diyalnist Ukrainy (2017) [Scientific and innovative activity of Ukraine]. *Statystychnyi zbirnyk DSU, Kuyiv: TOV „Avgyst Treyd”*, 140 p. [in Ukrainian]

УДК 338.48

Євген Смирнов
магістр, випускник кафедри міжнародного менеджменту
ДВНЗ «КНЕУ імені В.Гетьмана»,
smyrnov1994@gmail.com

ІДЕНТИФІКАЦІЯ ПРОБЛЕМНИХ І ДИСКУСІЙНИХ ЗОН РОЗВИТКУ СВІТОВОГО ТУРИСТИЧНОГО РИНКУ

ИДЕНТИФИКАЦИЯ ПРОБЛЕМНЫХ И ДИСКУССИОННЫХ ЗОН РАЗВИТИЯ МИРОВОГО ТУРИСТИЧЕСКОГО РЫНКА

IDENTIFICATION OF PROBLEM AND DISCUSSION ZONES OF THE DEVELOPMENT OF THE WORLD TOURIST MARKET

Анотація. В статті автором були розглянуті основні сучасні тренди та вектори розвитку ринку туристичних послуг в світі. Крізь оцінювання, діагностику і характеристику макроекономічної складової туризму як проактивного елементу міжнародного бізнесу автор ідентифікував також інноваційно-інформаційні аспекти розвитку інфраструктури туристичної галузі та виявив проблемні та дискусійні зони розвитку глобального туристичного ринку.

Аннотация. В статье автором были рассмотрены основные современные тренды и векторы развития рынка туристических услуг в мире. Сквозь оценки, диагностики и характеристику макроекономической составляющей туризма как проактивной элемента международного бизнеса автор идентифицировал также инновационно-информационные аспекты развития инфраструктуры туристической отрасли и выявил проблемные и дискуссионные зоны развития глобального туристического рынка.

Annotation. In the article the author considered the main modern trends and vectors of the development of the tourist services market in the world. Through the evaluation, diagnosis and characterization of the macroeconomic component of tourism as a proactive element of international business, the author also identified the innovation and information aspects of tourism infrastructure development and identified the problematic and discussion areas for the development of the global tourism market.

Туристична галузь сьогодні – це достатньо багатобічний феномен, який фактично перетинається з такими науками і сферами суспільного життя, як економіка, культура, історія, географія, архітектура, медицина, спорт тощо. Але поки що жодна з вказаних областей науки не в змозі віднести туризм до власної зони досліджень і прийняти його за об'єкт власних експертиз. А також жоден з соціально-економічних інститутів та суспільно-громадських інституцій неспроможні самостійно вирішувати комплекс виникаючих дискусійних та контрверсійних питань.

Враховуючи, що частка доходів від туризму становить майже 10% світового валового продукту GDP, становлячи при цьому 7% світового експорту товарів та послуг [2, с.3], при цьому створюючи 10% робочих місць в загальній системі зайнятості [2, с.3], він має всі підстави стати однією з пріоритетних галузей глобальної економіки.

Проблеми і питання розвитку туристичної галузі висвітлено в працях таких зарубіжних вчених: Р. Бартон, Дж. Боуена, Ф. Котлера, Г. Харріса, П. Келлера, С. Уільямса, Ж. Тіверс, П. Робінсона, М.Б. Біржакова, Забаєву Ю.В. та інших. Разом з цим, не можна не згадати роботи українських учених, які зробили вагомий внесок у розвиток науки про туристичну галузь, таких як: В.В. Абрамов, Т.Г. Сокол, М.П. Мальська, І.В. Кравчук, П.О. Масляк, О.О. Любіцева та ін.

Зазначені науковці у своїх роботах розглядають, перш за все, теоретико-методологічні засади становлення туризму в цілому та зокрема розвитку глобальної туристичної індустрії, її вагу в системі світової торгівлі, визначають сутність, форми та різновиди туризму, приділяють увагу особливостям функціонування сучасної туристичної індустрії та її регулюванню, аналізують перспективи розвитку цієї сфери економіки. Але мало хто з науковців розглядає туристичний ринок як місце зосередження нетрадиційних ресурсів. Враховуючи той факт, що в умовах інформаційно-інноваційної економіки більша частина ВВП генерується діяльністю з виробництва, обробки, зберігання і розповсюдження знань, при цьому прибуток створює інтелект новаторів і вчених, саме інформаційна сфера, а не матеріальне виробництво (індустріальна економіка) і не концентрація фінансів (капіталу), можна стверджувати, що більш глибокої уваги потребують питання ресурсного забезпечення діяльності світового ринку туристичних послуг.

До основних причин та передумов, що призвели до бурхливого розвитку туризму останніми роками, спробуємо ідентифікувати наступні:

- зростання загального суспільного багатства і доходів населення (навіть після світової фінансової кризи 2008 року туристичний ринок виявився найменш уразливим і достатньо швидко вийшов на докризові показники ефективності);
- поступове зменшення тривалості робочого дня з одночасним збільшенням власного вільного часу, який залишається в розпорядженні працівника;
- збільшення інтенсивності та різновидів транспорту для забезпечення подорожей (авіаційного, автомобільного, морського, річкового та подібних);
- еволюція телекомунікації, засобів, які її забезпечують та ІТ;
- значні трансформації в структурі сприйняття духовних цінностей та т.і. [1].

Безперечно, сформована культурно-цивілізована інфраструктура туристичного ринку зараджує вдосконаленню індексу конкурентоспроможності країни та загального стану її конкурентних переваг у світі, форсує та пришвидшує можливість та заходи щодо її асиміляції до світової економіки, забезпечуючи одночасно перехід від слаборозвиненого економічного укладу до розвитку інформаційно-сервісної економіки, заснованої на пануванні сфери надання послуг.

Наступною проблемою розвитку туристичної індустрії є питання світового тероризму та безпеки. Події 2001 року в Америці, нестабільність на Близькому та Середньому Сході (Алжир, Сирія, Іран, Ірак, суперечки між Ізраїлем і Палестиною), напруженість в Азійській частині (Південна Корея, Таїланд), серія терористичних актів в центральній Європі (Бельгія, Франція), триваюча агресія в Україні - все це свідчить про те, що в сучасних умовах соціалізації та культурного самовизначення деяких народів і навіть цілих регіонів, як і раніше зберігається значна частка нестабільності та ворожості.

Можливим реальним виходом з ситуації, що склалася, стає переорієнтація фінансових потоків і дієва допомога у вигляді капітальних інвестицій, підвищення зайнятості місцевого населення, що підвищить одночасно ВВП в цих країнах, завдяки створенню додаткової туристичної інфраструктури: будівництво й обслуговування готельного фонду й нових курортів, активізація авіасполучення через будівництво нових аеропортів і транспортних хабів (один з таких прикладів Катар і його однойменна авіакомпанія QatarAirlines). Не зайвою буде також спроба налагодити й вдосконалити мережу внутрішніх автомобільних доріг, що покращить не тільки загальний економічний стан всередині цих країн і забезпечить свободу в пересуванні для великої кількості потенційних туристів. В свою чергу це одночасно зможе й вирішити проблему сучасного розвитку туристичного ринку – транспортну проблему, тому що дістатися деяких частин світу, а особливо це стосується країн-представників Нового світу (Америка, Австралія), не здається можливим саме з-за причини їх значної віддаленості від традиційних туристських потоків. Одним з можливих запропонованих рішень подолання такого дисбалансу може бути пропозиція від лоукост авіакомпаній (JetAir, WizzAir, RyanAir, Pegasus), а також звичайних авіаперевізників на підставі формування чартерних рейсів (особливо враховуючи сезонність деяких приймаючих країн), які в змозі надати в недалекій перспективі ці послуги. Звісно, цей крок потягне за собою оновлення парку далекомагістральних літаків, що в свою чергу надасть додаткові можливості розвитку світової авіабудівельної галузі (на сьогодні це поки що Boeing і Airbus). Одночасним кроком від приймаючих країн повинно стати одночасне запровадження нових стандартів в галузі розвитку туризму й туристичної інфраструктури (більш ліберальне податкове законодавство, а також створення сприятливих умов для залучення як зовнішніх, так і мобілізації внутрішніх інвестицій).

Черговою є проблема слабого і недосконалого розвитку інформаційної складової туристичного ринку та неефективне застосування інформаційно-інноваційних технологій. Послугування соціальними мережами та телекомунікаційними технологіями та засобами зв'язку унаочнює один з трендів сучасності в турбулентних умовах дискретної глобалізації. І сегмент туризму не виключення з цих паттернів, де також можна спостерігати вибухоподібний розвиток цих спрямувань. Сучасному туристу притаманна підвищена мобільність, постійний моніторинг певних подій в Інтернеті, використовуючи свій смартфон, а також за допомогою мінімум 1-2 соціальних мереж, де вони зареєстровані. За дослідженнями агенції Mandala Research, 52% з 152 млн. американських туристів дорослого віку застосовують соціальні мережі, генеруючи при цьому для економіки США близько \$102,9 млрд. тільки за рахунок проаналізованого внутрішнього туризму, а також порівнюючи це з \$69,5 млрд. користі та надходжень від неавторизованих користувачів [4]. Стосовно України, то вона не є виключенням з цієї тенденції, яка прослідковується в появі агентств і операторів, що переважно використовують соцмережі, а також туристичні спільноти та форуми для свого промоушена. Це можна пояснити тим, що пошановувачі соціальних мереж дійсно подорожують набагато частіше тих осіб, які не долучаються до різноманітних Інтернет активностей. В найближчому майбутньому звичайними звичками і діями для подорожуючих людей беззаперечно будуть дистанційні бронювання, мобільні додатки та путівники, а також особисті поради від друзів з-за кордону з маршрутом запланованої подорожі до їхньої країни.

Оскільки віртуалізація мереж і потоків, а також інформатизація сучасних технологій є запорукою більш ефективного розвитку туризму в умовах глобалізації, компаніям, які

функціонують на туристичному ринку було б притаманно змістити акценти на формування та реалізацію своїх брендів у формі сучасних бренд-сайтів з одночасним корустанням з пропозицій, які були апробовані та довели свою ефективність в роботі суб'єктів інших секторів економічної системи.

Експерти UNWTO (Всесвітньої туристичної організації) ідентифікували п'ять найпопулярніші різновидів туризму у наступних десятиліттях ХХІ століття [3]:

1. *Морські та океанські круїзи* – відноситься до одного з найперспективніших та бурхливо зростаючих видів туризму. Якщо в кінці ХХ століття кількість туристів-«круїзників» складала приблизно 1,5 млн. осіб, то на сьогодні цифри значно зросли – це 10 млн., і їхня кількість поступово зростає.
2. *Пригодницький туризм* – був винайдений спеціально для любителів зі сфери «гострих» відчуттів. Щороку зростають цифри та попит в бажаючих клієнтах опинитися, наприклад, на вершині Евересту, або зануритися в Маріанську западину.
3. *Культурно-просвітницький і туризм спортивних подій* – достатньо швидко розповсюджується країнами Європи, Азії, Близького Сходу, а значить, відповідно, буде зростати і глобальне значення охорони пам'яток культурної спадщини.
4. *Діловий туризм* – фактично з другої половини ХХ століття активно розвивається до цих пір і буде нарощувати темпи й в майбутньому, що насамперед пов'язано зі швидкими темпами розвитку світової економіки, пришвидшенням міграційних процесів, а також сприянням вільного переміщення населення крізь кордони, поглибленням політичних та економічних зв'язків між різними державами світу.
5. *Освітній туризм* – завдяки новітнім програмам академічного обміну, стажувань серед студентів і викладачів освітніх закладів, програми Work&Travel, які зараз розповсюджені серед студентського середовища, туристична сфера отримає достатньо великий прошарок потенційних «туристів», які по-перше скорегують статистику міжнародних туристських прибуттів, а також однозначно внесуть свій вклад до зміщення акцентів в питанні міжнародних надходжень від туризму (ITR).
6. *Космічний туризм* – згідно даних американських спеціалістів в стані забезпечити щорічно надходження у розмірі 10 млрд. доларів США.

Останній кластер проблем, які хвилюють не тільки пересічних подорожуючих, а й створюють несприятливі умови для розвитку глобального туристичного ринку, включає в себе питання природних катаклізмів і катастроф екологічні проблеми, епідемії та хвороби (всім згадується славнозвісна епідемія пташиного грипу 2003-2005 років, яка обмежила подорожі в більшій частині Південно-Східної Азії та мала поодинокі наслідки по всьому світі).

Екологічні проблеми. Яскравий приклад практичної реалізації цього аспекту – аварія на Чорнобильській АЕС. Відвідуваність цього регіону туристами одразу знизилася в 5 разів. Другим прикладом є аварія на японській атомній станції Фукусіма, фактично унеможлививши одночасно вільний доступ відвідувачів і подорожуючих до цього видатного регіону Японії.

Хвороби та епідемії. Відбиття цього фактору особливо відчутне на теренах африканського континенту. Сучасна статистка говорить про те, що відносна відвідуваність цього туристично потужного регіону не перевищує 2% від світового рівня, при цьому основні туристичні потоки припадають на країни Північної та Південної Африки. Основними факторами та перешкодами, які гальмують розвиток туризму в Центральній Африці, звісно є слабка вивченість і доступність цього регіону, а також численні хвороби та антисанітарія, що призводить до постійно спалахуючих тут епідемій [2, с.8-11].

Обов'язкова вакцинація всіх туристів як засіб забезпечення боротьби з епідеміями може стати тим рішенням, що спростить подорожі до регіонів зі складною епідеміологічною ситуацією (до речі, така практика існує вже в деяких країнах Африки). Однак еволюція вірусів і їх перманентні мутації, виявлення нових осередків епідемій, недостатня вивченість

вірусів попередніх поколінь ще довго будуть відвертати туристів навіть від ідеї легкої прогулянки цим регіоном.

Природні катаклізми та катастрофи. Особливість виявлення та прояву цього фактору полягає в тому, що природні стихійні явища можуть мати місце практично в будь-якому куточку Землі, а передбачення цих подій і, тим більше, попередження їх фактично неможливо. Руйнівна дія об'єктивних катастроф навколишнього середовища, яке нас оточує, спрямована, в тому числі, й на існуючу транспортну, в значить і туристичну інфраструктуру. В таких випадках, як і при виникненні екологічних катастроф, визначного моменту набуває психо-фізіологічний аспект, який стримує потенційного подорожуючого від відвідування тих регіонів, які потерпіли від стихійного лиха, навіть після ліквідації наслідків природних катаклізмів (як приклад, збільшення попиту на туристичні поїздки до регіонів, що були під впливом цунамі, виверження вулканів і т.і.).

Але разом з тим, не дивлячись на бурхливий і неспинний розвиток світового туризму як явища (частка доходів від експорту туристичних послуг в Іспанії – 35%, Австралії і Греції – по 36%, Швейцарії – 12%, Італії – 11%, Португалії -21% і на Кіпрі – 52%), існує і ряд проблем, які при правильному та системному підході можуть бути ефективно вирішені, що в подальшому може призвести до нового витка становлення індустрії туризму в умовах сталого розвитку міжнародної економіки та міжнародних економічних відносин. Така занадто висока частка надходжень від туризму у ВВП говорить про уразливість місцевих економік у разі зміни світової кон'юнктури. Також увага автора була зосереджена на додаткових проблемах розвитку туристичного ринку, таких як: світовий тероризм, ресурсні асиметрії країн, що розвиваються і перерозподіл внаслідок цього фінансових потоків, нерозвиненість дорожньої та транспортної інфраструктури, проблема міграції та біженців і основна - слабкий розвиток інформаційної складової туристичного ринку та неефективне використання ІТ-технологій, що безперечно має покращитись завдяки Використання соціальних мереж й мобільних технологій є однією з тенденцій сьогодення в умовах глобалізації (за даними Mandala Research, 52% з 152 млн. дорослих американських туристів використовують соцмережі й генерують для економіки США \$102,9 млрд. за рахунок внутрішнього туризму, у порівнянні з \$69,5 млрд. від незареєстрованих користувачів). За аналізом даних експертів UNWTO були ідентифіковані п'ять найперспективніших видів туризму у другій декаді XXI століття: круїзи, пригодницький туризм, культурно-пізнавальний та спортивний туризм, діловий і освітній туризм і космічний туризм.

Література

1. Любіцева О. О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти).- К., 2009, 436 с.
2. UNWTO Tourism Highlights, 2017 Edition [Electronic resource]: <https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284419029>
3. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ipkinternational.com/en/world-travel-monitor/latest-reports#travel-market-destination-reports>
4. Ястремька Олеся Олександрівна, Сучасні світові тенденції розвитку туризму, Проблеми економіки. - 2013. - №1. - С.22-27.